

CAROLA DURAN TORT

ELS INICIS D'UNA AMISTAT PERDURABLE.
PRIMERES CARTES DE PERE ALDAVERT
A ÀNGEL GUIMERÀ

Potser fins avui no s'ha valorat prou l'amistat íntima i duradora que va unir Pere Aldavert i Àngel Guimerà al llarg de més de cinquanta anys i que només va trencar-se per la mort del dramaturg el 1924. L'escalf familiar dels Aldavert, el suport amical del cap de casa, la comunió de pensament dels dos escriptors, l'absència de preocupacions domèstiques van propiciar, sense cap mena de dubte, que Guimerà portés a terme la seva obra literària i política amb plena llibertat d'acció i sense problemes externs que condicionessin la seva activitat.

Els inicis d'aquesta amistat perdurable cal situar-los, al meu entendre, als voltants de l'any 1870,¹ època engrescadora per al jovent, vives encara les esperances sorgides de la Revolució de Setembre. Els protagonistes són, d'una banda, Pere Aldavert, el xicot emprenedor, extrovertit, engrescador, que juntament amb alguns amics —F. Matheu, J. Thomàs, I. Bosch, R. Messeguer, I. Reventós, F. de Saleta— porta al cap la idea de publicar una revista on vehicular el programa cultural —catalanista— que la nova situació política permetia expressar públicament («La Gramalla», apareguda el maig de 1870, serà la concreció d'aquesta voluntat programàtica); i, d'altra banda, Àngel Guimerà, resident al Vendrell després d'acabats els estudis als Escolapis de Sant Antoni, amb aficions literàries que havia expressat fins feia poc en llengua castellana. I entremig, l'introduïdor, el presentador, Jaume Ramon i Vidales, estudiant de la fe pública a Barcelona, però vendrellenc

1. Josep MIRACLE, en el seu llibre *Guimerà* (Barcelona, Aedos, 1958), situa aquesta coneixença a l'any 1867, basant-se en el testimoni oral de les filles de Pere Aldavert, però a la vista dels escrits dels mateixos protagonistes i de les cartes transcrites en aquest article, sembla molt més convincent establir la data de la trobada inicial cap a la primavera de 1870.

com Guimerà, coneixedor de la vocació d'escriptor de l'amic a qui va forçar a canviar de llengua per escriure en català. I la presa de contacte entre els dos va tenir lloc al Teatre Romea, en el descans d'una representació teatral, com el mateix Guimerà recorda. «Nos vam conèixer per allà la gran sotragada de la revolució que'n diuen de Setembre, en aquell temps de *La Jove Catalunya*, la societat radicalment regionalista més antiga que hi ha hagut, un vespre a la sala de descans del Romea, en que'm vas demanar uns versos per al setmanari *La Gramalla*, que començàveu a publicar tu y altres estudiants de la primera volada catalanista».²

A aquest primer contacte personal van seguir les dues primeres cartes reproduïdes més avall. I aquest mateix estiu arribà la invitació de Guimerà perquè Aldavert anés al Vendrell a passar uns dies. Aldavert, aprofitant una visita a Vilanova, on tenia una germana casada i molt possiblement negocis familiars també, es va desplaçar fins al Vendrell per conèixer Guimerà i la seva família amb la qual va intimar profundament.³ L'amistat Aldavert-Guimerà s'havia soldat per sempre més. I aquest fet és evident en el to de les tres darreres cartes transcrites. Del to neutre i administratiu de les dues primeres es passa al to familiar i amical de les tres últimes on es descobreix una munió d'interessos comuns.

Amb la instal·lació definitiva de Guimerà a Barcelona, al final de 1871 o al començament de 1872, l'amistat esdevé íntimat: Guimerà es converteix en el secretari de redacció de «*La Renaixensa*» —la nova revista impulsada per la mateixa colla de «*La Gramalla*»— i la publicació trasllada l'administració i la redacció al carrer de Jerusalem, 32, domicili de Guimerà. L'any següent, Guimerà esdevé director de la revista i Aldavert es converteix en el gestor, en el redactor, en fi, en el factòtum que fa possible la sortida de la publicació.

Les dificultats per tenir la revista a punt sense disposar d'impremta pròpia i la voluntat d'eixamplar el camp programàtic amb edicions de

2. Escrit-dedicatòria del llibre de GUIMERÀ *Cants a la pàtria* (Barcelona, La Renaixensa, 192?), que en recull les intervencions públiques.

3. *Con la muerte de Pere Aldavert desaparece uno de los apóstoles del catalanismo histórico*, «*Nuevo Mundo*», 23-XII-1932.

textos complementaris al contingut de la revista van impulsar el tàndem Aldavert-Guimerà a fundar, al final de 1873, una impremta, amb la qual cosa reforçaven els llaços que els unien, en convertir-se ara en socis igualitaris d'una societat privada. Són temps de lluita que Guimerà recorda molt bé: «Y junts nos vam trobar després dintre de *La Renaixensa*, vivint sota d'un mateix sostre, fent esforços desesperats los primers anys per a sostenir la seva vida, ab privacions de tota mena molts cops, perquè no plegués may aquell diari estimadíssim, en uns temps molt difícils en què era incompresa la nostra propaganda, per estar la gent catalana ben arrapada encara als partits polítichs a la espanyola, en què la guerra carlina privava la circulació del periòdich fora del clos de Barcelona y en quèls governs, axalabrats a tothora, perseguïen la nostra publicació y a desaparèixer la condemnaven».⁴

En la biografia de Guimerà escrita per Josep Miracle, aquest explica que Pere Aldavert va tenir problemes familiars greus l'any 1876 i que va fugir de casa seva després d'enfrontar-se amb el seu germà gran, Joan, que s'havia convertit en el típic hereu escampa i havia malbaratat el patrimoni familiar.⁵

La família Aldavert tenia un establiment de queviures a l'engròs a la plaça de Santa Maria del Mar, on se subministraven els vaixells que arribaven a Barcelona. A més d'aquest negoci, el pare havia arrendat els molins fariners que hi havia al llarg del canal de la Infanta al pla del Llobregat, molins utilitzats pels pagesos de l'esquerra del riu per portar-hi els cereals a moldre. Per tant, els Aldavert es podien considerar una família benestant, sense problemes econòmics i que vetllaven per l'educació dels fills —tres nois i dues noies—, com ho demostra el fet que l'altre fill, Josep, lleugerament més gran que Pere, era llicenciat en Filosofia i Lletres i el mateix Pere era doctor en Físiques. La mare, certament persona cultivada —era cosina germana del gran arquitecte Joan Martorell i Montells—, devia ser la vigilant de l'educació dels fills petits per tal d'assegurar-los un mitjà de subsistència, ja que, com era habitual, el negoci familiar havia d'anar a parar a l'hereu Joan.

4. *Cants a la pàtria*, p. 8.

5. Josep MIRACLE, *op. cit.*, p. 299.

Pere Aldavert, doncs, va sortir de casa seva i va ser acollit per la família Guimerà durant els pocs mesos que faltaven per al seu casament amb Josefina Sabater i Nubiola, amb qui ja festejava. El casament es va celebrar el 12 d'abril de 1877 i Guimerà, l'amic fraternal, va fer un excepcional present de noces a l'esposa del seu company: la va escollir Reina dels Jocs Florals, ara que havia guanyat la Flor Natural amb el poema *L'any mil* i, a més, s'emportava l'Englantina, la Viola i, de retop, el títol de mestre en Gai Saber.

L'empresa «La Renaixensa» en aquests anys primers de funcionament va canviar dues vegades d'adreça —al carrer Montjuïc del Bisbe i al carrer de la Portaferriça— i ara, l'any 1880, afronta un nou i definitiu trasllat al carrer de Xuclà 13, cantonada al carrer de Pintor Fortuny, en una casa amb baixos i un o dos pisos que serà l'estatge últim de la impremta. Si, a la planta baixa, s'hi instal·la la redacció i la impremta, als pisos hi va a viure la família Aldavert. Aquí creixen els fills del matrimoni Aldavert-Sabater: Juli, nascut el 1879, va ser apadrinat per Guimerà, que li va posar el nom de Juli en record del seu germà del mateix nom, que va morir el 1867 a Santa Cruz de Tenerife, víctima d'una tuberculosi. Malauradament, el fill d'Aldavert també va morir als quinze anys, el 27 de febrer de 1895, víctima d'una llarga i penosa malaltia, potser també una tuberculosi com el seu homònim. Eduard, el fill més petit, també va tenir una mort tràgica, el 30 d'abril de 1890, com a conseqüència d'una aturada cardíaca produïda per la nova vacuna antiràbica obtinguda amb sèrum encara no prou atenuat. I les noies, amb noms d'evident regust teatral, Adriana, nascuda el 1880, a qui Guimerà dedica el *Cant del bressol*, i Sara, nascuda després, les quals van ser les úniques supervivents de la nissaga Aldavert-Sabater.

El contacte diari que Guimerà tenia amb la família Aldavert per raó de la seva dedicació a la revista i la impremta, es va incrementar després de la mort sobtada de la seva mare, Margarita Jorge, ocorreguda mentre Àngel assistia als assaigs de *Judith de Welp* el 6 de desembre de 1883. Guimerà, dependent absolutament de la mare, a qui professava un amor gairebé malaltís, es va trobar, de cop i volta, sol i desorientat. Si anys enrere la família Guimerà havia acollit Pere Aldavert, ara la situació serà a la inversa. Els Aldavert van obrir casa seva a Àngel Gui-

merà com aquell qui acull un germà estimat. Guimerà va tancar el pis del carrer de Pelai on vivia amb la seva mare i va llogar un pis petit al carrer del Pintor Fortuny, just al darrere de la casa de «La Renaixensa», on solament va poder encabir els seus mobles, i ell va passar a viure amb els Aldavert. El problema més greu va ser com compaginar tot el servei domèstic. Els Guimerà tenien dues minyones i els Aldavert dues més. Això fa un total de quatre noies, excessives per a una família, però que ningú no volia despatxar. Els successius casaments van solucionar el problema d'excés de servei a gust de tothom.⁶

Així, des del 1884, Àngel Guimerà va ser un més de la família i va compartir amb l'amic estimat les alegries i tristeses dels fills. Indubtablement, la calor familiar va propiciar una tranquil·litat d'esperit que va afavorir la creació literària de Guimerà, deslliurat de tota preocupació domèstica.

L'any 1902, amb la conversió de l'empresa de «La Renaixensa» en una societat anònima, el nou Consell d'Administració va voler fer les coses en gran i va destinar el pis superior de l'edifici, aquell que havia estat durant tants anys domicili de Pere Aldavert i Àngel Guimerà, a redacció i administració del diari. Els Aldavert i Àngel Guimerà es van traslladar a l'altre costat de la Rambla, al carrer de Petritxol 18, d'on ja no es mourien més i on Guimerà va poder muntar els mobles que havia tret de casa seva i havia desat al piset del carrer del Pintor Fortuny.

Els anys de convivència són anys de total comunió amb l'amic, de les passejades per la Rambla, de les tertúlies de cafè, de les estones passades a l'estatge de la Lliga de Catalunya i més tard a l'Ateneu Barcelonès. La parella es reconeixia fàcilment per la seva dissemblança física: Guimerà, alt i esprimatxat; Aldavert, baixet i fornit. I també pel diferent tarannà: el dramaturg es limitava a ser l'eco del seu xerraire i occurrent amic, que era qui portava les converses.⁷

6. [Salvador BONAVIA], *L'Aldavert i En Guimerà*, «La Veu de Catalunya», 6-XII-1932.

7. Josep PLA, «Àngel Guimerà» dins *Retrats de passaport*, OC 17 (Barcelona, Destino, 1970, ps. 403-408). Pla, que va conèixer els dos protagonistes a la tertúlia de l'Ateneu Barcelonès quan ja eren vells, en fa un retrat no gaire caritatiu, però no pot deixar

I aquesta comunió de sentiments, d'ideals, va durar fins a la mort. Àngel Guimerà, mort el 1924, en plena dictadura de Primo de Rivera, va ser embolcallat amb una bandera catalana que vuit anys més tard també va embolicar el seu amic fidel, traspassat el 23 de desembre de 1932, justament el mateix dia que s'inaugurava el Parlament de Catalunya. El somni d'una autonomia per a Catalunya, que els havia agermanat, s'havia acomplert; Aldavert podia morir tranquil perquè podia portar la bona nova al seu fidel Guimerà tal com aquest li havia demanat: «Mes si després de tantes ànsies y de tantes bregues, la mort, que també fa la via apressada, 'ns llevés lo goig al un de nosaltres dos de posar los peus a la terra promesa, l'altre que resti entre'ls vius que se'n gaudeixi pels dos, y al ésser també arribada la seva hora, que porti la nova de la Catalunya deslliurada al sepulcre del que ja s'hi trobi. Y ben segur que'ls seus ossos se remouran d'alegria».⁸

Epistolari

El conjunt de les cartes escrites per Pere Aldavert a Àngel Guimerà consta de 5 missives, datades entre 1870 i 1871 i que es troben a l'arxiu personal de Pere Aldavert, fins fa poc temps en poder de la sra. Jansana, hereva última dels Aldavert-Guimerà.

En aquest epistolari, el fet que primer salta a la vista és la llengua emprada. Quan tants epistolaris coetanis estan redactats en llengua castellana —Narcís Oller i Josep Yxart en serien dos exemples— Aldavert, sempre conseqüent amb les seves idees (es vantava de no haver escrit mai en castellà), només fa servir la llengua pròpia malgrat saber que la llengua materna de Guimerà és el castellà. A continuació, com ja he dit abans, és perceptible el canvi de to que evidencia el naixement d'una amistat l'estiu de 1870 arran de l'estada d'Aldavert al Vendrell.

---

de comentar la identificació total dels dos homes: «eren una mateixa cosa, dos cossos absolutament diferents, en un sol home real».

8. *Cants a la pàtria*, p. 11.

Les cartes també deixen veure la perspicàcia de Pere Aldavert, que, malgrat adonar-se de la capacitat dramàtica del seu amic, també és conscient de la indolència innata de Guimerà, el qual necessita ser esperonat contínuament perquè treballi. I una dada que sembla desconeguda fins ara: la dedicació de Guimerà a col·leccionar minerals en una època en què els gabinets científics i d'història natural —només cal recordar les col·leccions dels germans Martorell i Peña, base del Museu Geològic de Barcelona— eren una afició corrent, filla del pensament positivista i de l'amor a les ciències —naturals, sobretot—, exponent d'una doctrina progressista que considerava les ciències com el motor que impel·lia el millorament de la societat.

TEXTOS⁹

1. Carta de Pere Aldavert a Àngel Guimerà (16 juny 1870)

D. Àngel Guimerà
Vendrell
Barcelona 16 juny de 1870

Mol Sr. meu: en lo nombre vinent veurà V. insertada la sua poesia titulada *Lo cabaler*¹⁰ que es la última que V. se'ns ha servit envia per insertà' en los nombres ordinaris.

Si té a bé continuarnos afavorint, li agrahiré se servesca enviarnos sovintet las suas poesias y especialment la que llegí vostè en «La Jove

9. Les cartes estan transcrites respectant la grafia original i només s'hi ha actualitzat l'accentuació i la puntuació per fer-les més entenedores.

10. *Lo cabaler* va sortir publicada a «La Gramalla», núm. 6, del 18-VI-1870. Anteriorment ja hi havia publicat *Lo Rey'l Conceller*, «La Gramalla», núm. 1, de l'11-V-1870; *Gelosia*, núm. 3, del 28-V-1870 i *La glòria del Bruch* al núm. 4, del 6-VI-1870, monogràfic destinat a commemorar els fets del Bruc el 1808.

Catalunya» puig se'ns ha pregat per moltes personas que la sentiren llegir fessem los possibles de poguerla insertar per poder tenir el pler de contemplarla.¹¹

Per tot quant s'oferesca se servirà dirigir las cartas a D. Josep Thomàs,¹² Ripoll¹³ 22, 2n. Barcelona.

11. «La Jove Catalunya», la primera societat catalanista, com ha estat anomenada molts cops, va iniciar aquest any, 1870, el costum de celebrar una festa, àpat o vetllada literària, per festejar els guardonats en els Jocs Florals. La vetllada d'aquest any va tenir lloc al Casino Universal i van llegir-hi poesies Francesc Ubach i Vinyeta, Pere Nanot Renart, Antoni Molins i Cirera, Àngel Guimerà i Joaquim Riera i Bertran, que va cloure l'acte amb el discurs de gràcies. Guimerà hi va aportar *La conquesta de València*, que, sota el lema *Desperta ferro!*, havia tingut una menció honorífica segons consta als *Analys dels Jochs Florals*, dipositats a l'AHM, on el secretari del Consistori, Josep de Palau i d'Huguet, redacta la concessió de premis el dia 28-IV-1870 i escriu: «Se donaren mencions honorífiques a *Lo vent gelat*, *Dues harpes*, *Ma filla bonica*, *L'obra del setgle*, *Sisuald*, *Joan Blanca*, *Pregària*, *Quinze anys*, y *La conquesta de València*». Aquest acord sobre les mencions honorífiques desapareix de l'Acta de la festa i, en conseqüència, del *Llibre dels Jochs Florals*. El fet d'haver estat mencionada i, per tant, no poder-se publicar fins passat algun temps, com era habitual en les obres premiades, és el tema de la contesta de Guimerà, perduda, i de la posterior carta d'Aldavert. El poema de *La conquesta de València* emprà una mètrica no gaire habitual en Guimerà, com és el romanç amb rima assonantada en els versos parells, però la versificació venia obligada per les condicions de l'Englantina que estipulava que les composicions havien de referir-se a fets o personatges històrics i s'havien de tractar preferentment en forma de romanç. *La conquesta de València* va ser publicada a «La Renaixensa» III (1873), ps. 329-330 i s'ha tornat a reproduir dins el llibret que, amb motiu de l'Any Guimerà, ha publicat la comissió organitzadora i que està format pel *Parlament inaugural de l'Any Guimerà* per Joaquim Molas i *Els anys de formació del poeta* de Joan Anton Ventura Sala, on es troba l'esmentat poema.

12. Josep Thomàs i Bigas (Barcelona 1851-Berna 1911), amic inseparable de Francesc Matheu, va ser un dels fundadors de «La Gramalla» i, després, de «La Renaixensa», on va exercir de secretari de redacció els dos primers anys. Va ser, juntament amb Joaritz, Mariezcurrena i Serra Pausas, l'introductor a Barcelona de la reproducció mecànica de gravats per mitjans químics i fotogràfics. Va crear posteriorment un taller tipogràfic propi, situat a la casa dissenyada expressament per Lluís Domènech i Montaner al carrer de Mallorca, taller que va ser considerat com el millor de la seva especialitat. La «Il·lustració Catalana», «Museum», «Pèl i Ploma» i «El Arte en España» entre moltes altres publicacions hi van ser tirades. Josep Thomàs va morir sobtadament a Berna (Suïssa) durant un viatge de negocis.

13. A l'original, Pere Aldavert sofreix un *lapsus calami* i comença a escriure *Tapi*, ho ratlla tot seguit i escriu el nom correcte de carrer de Ripoll, domicili de Thomàs. El carrer de la Tapineria era l'adreça que corresponia a Francesc Matheu, director de la revista.

Mentrestant y esperant poder estar en correspondència oberta ab
vostè se li ofereix humilment

s.s.

Pere Aldavert

2. *Carta de Pere Aldavert a Àngel Guimerà (4 juliol 1870)*

D. Àngel Guimerà

Vendrell

Barcelona 4 Juriol 1870

Molt señor nostre: havem rebut las duas poesias que se'ns serví en-
vià per nostre setmanari.¹⁴ L'hi agraïm molt y l'hi preguem continuhi
afavorintse ab la seua col·laboració.

Relativament a lo que'ns diu sobre'l romans de la conquesta de Va-
lència estem de completa conformitat ab vostè. En nostre concepte és
poesia, és poesia per ésser premiada ab alguna cosa més que una men-
ció honorífica. Nosaltres si l'hi havíam demanada era perquè no ha-
víam atinat en axò¹⁵. Dispensi'ns la franquesa, filla tan sols del desitj
que teníam de que vejés quant ans la llum pública.

Disposi de S.S

Per acort de la redacció

Pere Aldavert

14. Les dues poesies que Guimerà tramet són molt possiblement *A n'ella* («La Gramalla», núm. 8, 2-VII-1870) i *L'ànima catalana* (núm. 10, 16-VII-1870). Amb posterioritat hi publicarà *L'escala de Jacob* (núm. 12, 30-VII-1870), *La guerra* (núm. 15, 21-VIII-1870) i *Lo meu amor* (núm. 18, 10-IX-1870). Joan Anton Ventura Sala, en el treball esmentat abans, hi afegeix *Lo tribut de sang* (núm. 2, 18-V-1870). En total, doncs, serien 10 poemes publicats a «La Gramalla» des de l'11 de maig al 10 de setembre de 1870.

15. Cf. nota núm. 11.

3. Carta de Pere Aldavert a Àngel Guimerà (27 maig 1871)¹⁶

D. Àngel Guimerà

Vendrell

Barcelona 27 Maig 1871

Estimat amich: sens tindre carta teva a què contestar vaig a omplir unas quantas ratllas parlant ab tu lo dols llenguatge de l'amistat.

¿Me sabrias dir com tens la pessa que tenias acabada o a punt d'entllestir? Me sabrias dir si'n comensas algun altre? Me sabrias dir si treballas asíduament per la literatura catalana? Digasme ¿no has intentat encara, penetrant en lo terreno del drama històrich, bosquejar l'argument d'algun y lluhir ta vigorosa ploma en lo retrato d'algun dels personatges que en nostra etat de ferro tant alt posaren lo nom de nostra nació-provincia?¹⁷

La veritat comprench que estranyaràs estas preguntas; mes meditant un poch esta nit a las duas de la que t'escrich la carta sobre ta valenta inspiració y tos típichs giros y enèrgichs¹⁸ m'ha vingut de cop l'idea d'escríurert per encoratjarte envers un gènere nou tractat fins are a l'esquillenta o bé per autors de poch nervi y de poca varietat en la

16. Aquesta carta ha estat publicada a l'*Epistolari* d'Àngel Guimerà, a cura d'Enric Cubas (Barcelona, Barcino, 1930), però la reproduexo per no trencar el conjunt. El canvi de to respecte a les dues missives anteriors confirma la solidificació de l'amistat començada l'estiu de 1870 i afermada per les esparses vingudes de Guimerà a Barcelona l'hivern de 1871, ja que el poeta continua residint al Vendrell on Aldavert adreça la carta.

17. Aldavert intueix les qualitats dramàtiques del seu amic i l'incita a cultivar el gènere històric dins del teatre. Aquesta preocupació per l'escena, Aldavert ja l'havia manifestada en un article publicat a «La Gramalla», núm. 6, del 18-VI-1870, amb el títol de *Lo teatre català en sas relacions ab las costums històricas catalanas*, signat per A[ldavert] Martorell. En l'article, es passa revista a l'estat del teatre en català, ara que la figura de Frederic Soler ha acostumat els espectadors als drames i a les comèdies de costums i considera que el teatre, verdadera eina didàctica, caldria que incidís en el passat històric, ja que cap fill de Catalunya coneix la seva pròpia història i seria un eficaç sistema d'Instrucció per al poble.

18. A la carta original uns números sobreescrits donen l'ordre adequat del grup nominal. On diu *tos típichs giros y enèrgichs*, s'ha de llegir *tos típichs y enèrgichs giros*.

concepció. Qualitats estas que't reconeguí des lo primer moment serian la base, a mon entendre, dels llors que te'n duràs sens dupte lo dia en què trencant ab ta indolència y ab ta mal entesa humilitat te dediquis de cor a est genre de literatura dramàtica.

Y are't parlaré dos mots de la Renaxensa.¹⁹ Segueix son camí ab constància; rebent una ensopegada per aquí, trobant un nou campió allà rebifantse cada jorn més dels treballs de tota publicació en sos primers albors. Cada jorn ab més colaboració; cada jorn ab algun altre suscriptor; agafant en fi una vida que mitjansant Déu ha d'ésser preludi d'una duració llarga.

Ta poesia crech s'insertarà en lo pròxim nombre 10.²⁰ De tots modos tu continua escrivint y enviantnos treballs que paulatinament los irem insertant en la Revista.

Donaràs mil expressions de ma part a ta bona mare y a ton pare li daràs una estreta de mà de part d'est ton amich que ansia molt veure't.
Pere Aldavert y Martorell
¿Merexeré contesta, Àngel?

4. Carta de Pere Aldavert a Àngel Guimerà (octubre 1871)

D. Àngel Guimerà:

Amich: sens contesta a ta estimada carta m'hauràs cregut ja mort o quant menys completament oblidat de tu. Ni una cosa ni l'altre. La segona, vulla avans Déu emportarsemen que no càurer en tal desgràcia.

19. «La Renaixensa» havia sortit al carrer el dia 1 de febrer de 1871 per iniciativa dels mateixos xicots que havien tret «La Gramalla»: Pere Aldavert, Francesc Matheu, Josep Thomàs, Isidre Reventós, Felip de Saleta i Ju Bosch. La seva durada, com preveia Aldavert, va ser llarga. La revista es va publicar autònomament fins al 1881 en què la publicació es converteix en diari i la revista passa a ser un suplement que va durar fins al 1898. El diari va continuar sortint fins al maig de 1905, encara que des de començament de segle la seva vida es va anar decandint. En total, doncs, són 35 anys de contacte continuat amb la societat catalana.

20. La poesia citada és *Al Bruch*, «La Renaixensa» I (1871), ps. 129-130.

Mes En Ramon ja t'ho dirà.²¹ He tingut, en poch més de 9 setmanas, 2 mesos lo pare a casa ma germana de Vilanova²² y com cavall que tasca'l fre, inquiet, he degut amolar-me y doblegant-me als meus quefers. Dias enters he passat sens poder vèurer ni a mos amichs de Barcelona.

No obstant de haverte escrit un altre carta, no tinch present en quina fetja, veig no has escrit per lo que vaig presumir un estravio. Ara que tinch ja a mon pare ací baix penso escriurert molt sovintet; haig de vèurer si d'una vegada'm refaig de mas culpas.

Avans de rèbrer ta estimada, uns quatre dias avans, havia arribat de una excursió per las montanyas de Berga y de Cardona de la que'n guardo bons recorts y bons exemplars de sas salinas naturals. Aficionat com ets tu a fer colecció de menerals te'n guardo un parell que'm sembla han de satisferte.²³ A ta pròxima, al menys axís ho crech, vinguda te'n faré present y encar que humil conto acceptarás de grat aquest recort de ma anada.

May m'escruius si treballas pel català. Sempre dius que no fas res. Pensa que hi ha un refran que diu contra peresa un bon bastó. Ab axò mira que no t'hagin de tocar l'esquena.²⁴

Deus saber ja per En Ramon que no ha tingut èxit lo certamen

21. Es tracta de Jaume Ramon i Vidales (El Vendrell 1846-1900), amic i introductor de Guimerà als cercles de joves catalanistes de Barcelona, on estava estudiant per a notari. Guanyà la notaria de Sarral, després passà a Montblanc i finalment s'establí d'una manera definitiva al Vendrell. Va escriure obres històriques i d'entreteniment i va col·laborar al diari «El Vendrellense», que havia fundat amb el seu germà Ramon, conegut autor teatral.

22. Ja he dit a la introducció que Aldavert tenia una germana casada a Vilanova i, mentre el seu pare s'hi desplaçava per negocis, Pere havia de romandre vigilant el negoci familiar de queviures.

23. Crec, com ja he apuntat abans, que és una novetat dins la biografia de Guimerà la seva afició a col·leccionar minerals, dèria coneguda per Aldavert que li aporta, il·lusionat, nous espècimens.

24. Díficilment trobaríem un text d'Aldavert on no aparegués algun refrany o frase feta. Sembla que tenia una llibreta on els col·leccionava, com ho reporta Sebastià Farnés a la seva *Paremiologia*, dient que l'ha utilitzada per a la seva obra. Aquí trobem les frases fetes referents al remei de la indolència, actitud força habitual en Guimerà.

obert pera un himne.²⁵ Lo jurat trobá molt bonas algunas de las composicions pero se quexà de falta d'energia. No las troba prou per un himne si bé moltas las trobà bonas per cansons. Ab axò ja ho saps; are que crech s'obrirà novament lo certamen energia y fora.²⁶

Mana de ton amich que ab ànsia espera carta

P. Aldavert.

Barcelona y Octubre 18(71)

5. Carta de Pere Aldavert a Àngel Guimerà (sense data)

D. Àngel Guimerà.

Amich: tardans nos hem tornat los dos a cartejarnos. Molta part de la culpa és meva, ho reconech, 't demano dispensa y entro en matèria.

Lo més culminant de tot per mi és saber lo dia de ta vinguda a Barcelona. Me prometeres temps enrera que aquest hivern estarias ab nosaltres; vejam si ho complexes no imitantme a mi en lo dicho de lo prometre no fa pobre.

Tens de saber que En Santaló,²⁷ En Blanch,²⁸ En Tolrà,²⁹ yo y algun altre hem posat quiscun una o més pedretes per vèurer si podríam muntar un museu de cièncias digne de «La Jove Catalunya»³⁰; dich pe-

25. «La Jove Catalunya» havia obert l'agost de 1871 un concurs per premiar una lletra, que, musicada amb posterioritat, esdevingués l'himne de l'entitat i, a la llarga, del moviment catalanista, però el concurs es declarà desert.

26. Al començament del mes de desembre es va tornar a obrir el certamen amb idèntic resultat.

27. Pere Santaló i Castellví (Barcelona 1849-?). Es llicencià en Medicina l'any 1872. Lligat a «La Renaixensa» va signar la instància per demanar la conversió de la revista en diari.

28. Josep Blanch i Piera (Barcelona, 1850-1906). Metge des de l'any 1872. Per la seva veu i bona dicció va esdevenir un dels lectors habituals dels Jocs Florals i altres actes públics. Fou regidor per l'Ajuntament de Barcelona.

29. Carles Tolrà. Ha estat impossible d'identificar-lo. Només coneixem la seva pertinència a «La Jove Catalunya».

30. L'intent de creació d'un museu de ciències a «La Jove Catalunya» ens dóna una imatge de l'entitat més àmplia que la proposada fins ara. De la voluntat de reunir una biblioteca, segons preveuen els estatuts, de la instal·lació d'un museu de ciències natu-

dretes volent dir que hi hem posat 'l coll. Tu, ja sé, que podries afavorir-lo molt pues, com temps ha que't dedicas a recullir minerals, forsa és que molts ne tingas. Los objectes del museu seran tots en dipòsit lo que't dich per la natural aprensió que tots tenim en despendrerns de objectes ab tanta pena y constància recullits.

Ab aquesta condició mè sembla no tindràs cap recansa en portar los minerals quant baxis. D'aquesta manera tu podràs conèxer los nostres, nosaltres los teus y, en una paraula, veurens tots saciada nostra eterna afició per la instrucció.³¹

Disposa de ton amich que espera resposta prompte y que de tot cor t'estima

P. Aldavert

CAROLA DURAN TORT

---

erals i de l'intent de dotar-la d'un himne es dedueix que els seus components volien convertir-la en una associació amb amplis interessos que esdevingués el lloc de trobada dels joves amb inquietuds culturals i polítiques i el motor de la recuperació de la identitat catalana per mitjà de les lletres, les arts i les ciències.

31. Aquesta carta està sense datar, però és posterior a la d'octubre de 1871. És al final d'aquest any o al començament de l'any següent que Guimerà s'instal·la definitivament a Barcelona i la correspondència és substituïda per la trobada diària amb els amics.